

5. Сурсова О.В. Развивающий потенциал информационно-коммуникационных технологий в системе повышения квалификации учителей-предметников: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Сурсова О.В. – Великий Новгород, 2006 – 195 с.
6. Співаковський О.В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: Навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки "Початкова освіта". / О.В.Співаковський, Л.Є.Петухова, В.В.Коткова – Херсон: Айлант, 2012. – 386 с.

Юрчук Ю.Ю.

ФОРМИРОВАНИЕ ОСНОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ КУРСА "СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ"

Статья посвящена проблеме формирования основ профессионального мастерства будущего учителя начальных классов. Освещены анализ аксиологических основ профессиональной подготовки личности будущего учителя и определены основные педагогические условия их формирования путем активного использования информационно-коммуникационных технологий. Рассмотрены положительные и отрицательные стороны внедрения ИКТ в образовательные процессы, которые существенно влияют на формирование нового качественного содержания образования, а также на изменение ее организационных форм и методов. Проанализированы курс "Современные информационно-коммуникационные технологии", созданного для обеспечения организационно-педагогических условий формирования информатических компетентностей будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: профессиональное мастерство, педагогическое мастерство, информационно-коммуникационные технологии, информатические компетентности, учитель начальных классов.

Yurchuk Y.Y.

BUILDING FOUNDATIONS PROFESSIONAL SKILLS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE COURSE STUDY "MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES"

The article is devoted to the problem of establishing the foundations of professional skills of future primary school teacher. Deals with the analysis of axiological principles of training of future teachers and the main pedagogical conditions of their formation through active use of information and communication technologies. Positive and negative aspects of ICT in educational processes that significantly influence the formation of a new high-quality educational content and to change its organizational forms and methods. The analysis course "Modern Information and Communication Technologies", which was created to provide organizational and pedagogical conditions of formation Informatics competencies of primary school teachers.

Key words: professional skills, teaching skills, ICT, Informatics competence, primary school teacher.

УДК 378.147:372.881.133.1

Яковенко-Глушенкова Є.В.

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ УСНОМОВЛЕННЕВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ: ВИМОГИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

У статті на основі аналізу, систематизації та узагальнення наукових джерел висвітлено вимоги до системи вправ для формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на

початковому ступені навчання (I-II курси), обґрунтовано критерії класифікації та типи вправ.

Ключові слова: система вправ, професійно орієнтована усномовленнєва комунікативна компетентність, майбутні вчителі, французька мова, початковий ступінь навчання.

Система вправ є невід'ємним компонентом змісту навчання професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання. Перебуваючи у тісній взаємодії з іншими компонентами змісту навчання, система вправ забезпечує ефективність формування окресленої компетентності та досягнення позитивних результатів цього процесу.

Попри наявність достатньо широкого спектру наукових досліджень, присвячених різним аспектам створення й аналізу системи вправ для формування іншомовної комунікативної компетентності, зокрема класифікації вправ для формування іншомовної комунікативної компетентності (Н.Ф. Бориско, Н.І. Гез, Б.А. Лапідус, Е.І. Пассов, В.Л. Скалкін, Н.К. Склярєнко, І.В. Рахманов, Г.В. Рогова, С.Ф. Шатілов), типології навчально-методичних завдань (О.А. Автушко, Г.О. Балл, О.Б. Бігич, А.В. Захаров, Л.Н. Івашова, Н.В. Майєр), а також досліджень узагальнюючого характеру (Л.І. Васецкая, Є.І. Гейченко, А.І. Горожанов, Т.І. Манякіна), у зарубіжній та вітчизняній методиці не існує єдиного підходу до визначення терміну "система вправ", а також єдиних вимог до її упорядкування і дотичної класифікації вправ, що і обґрунтовує актуальність нашої статті.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу, систематизації й узагальнення наукових джерел охарактеризувати вимоги до системи вправ для формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання, а також дотичну класифікацію вправ.

Слідом за С.Ф. Шатіловим, під системою вправ ми розуміємо сукупність типів, видів, різновидів вправ, які виконуються у такій послідовності та такій кількості з урахуванням особливостей формування вмінь і навичок у взаємодії різних видів мовленнєвої діяльності, що забезпечують максимально високий рівень оволодіння компетентністю [9, с. 59].

На основі аналізу, систематизації та узагальнення наукових джерел (Л.Є. Алексєєва, Р.І. Вікович, В.Є. Лапіна, О.Є. Ломакіна, Є.І. Пассов, Т.В. Починок, Г.В. Рогова, Д.А. Руснак, В.Л. Скалкін, Н.К. Склярєнко, В.М. Титова, С.Ф. Шатілов, та ін.), вже зроблених нами у попередніх публікаціях висновків щодо сутності, лінгвістичних особливостей, підходів, принципів, цілей формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання [10; 11; 12; 13 та ін.] ми виділили вимоги, що висувуються до системи вправ, дотримання яких забезпечує максимально високий рівень оволодіння окресленою компетентністю.

Ми передбачаємо, що система вправ для формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання включає низку вправ, упорядкованих з урахуванням таких вимог:

- наявного у майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання комунікативного досвіду рідною й іноземною мовами, зокрема французькою мовою;
- наявного у майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання досвіду педагогічної діяльності, зокрема емпіричного досвіду, здобутого шляхом спостереження й аналізу професійної діяльності вчителя іноземної школи у загальноосвітньому навчальному закладі, викладача французької мови у ВНЗ;
- психофізіологічних особливостей процесу навчання іноземної мови загалом, закономірностей формування мовних знань, мовленнєвих навичок, умінь;
- лінгвістичних особливостей французького мовлення на фонетичному, лексичному, граматичному, стилістичному рівнях;

– зростання мовної й операційної складності процесу формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності на початковому ступені навчання, що знаходить своє відображення в змісті та етапах навчання;

– поєднання різних видів мовленнєвої діяльності, що відповідає особливостям особистісного й професійного спілкування майбутніх учителів французької мови в умовах реальної дійсності;

– узгодженості кінцевої мети з проміжними цілями формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання;

– поліфункціональності навчальних завдань, що забезпечує одночасне досягнення практичної, освітньої, розвивальної, професійно орієнтувальної цілей формування окресленої компетентності, а також поєднання різних видів мовленнєвої діяльності;

– реалізації майбутніми вчителями французької мови власного комунікативного наміру, що на основі принципу навчальної автономії забезпечує розвиток у них аналітичного і критичного способу мислення на початковому ступені навчання;

– поєднання індивідуальних і колективних форм навчально-педагогічної діяльності майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання;

– особливостей професійної діяльності майбутніх учителів французької мови, що відповідає одній із основних вимог сучасності і передбачає максимальне насичення навчального процесу активними формами навчання, а також вправами науково-пошукового, методичного характеру, зокрема навчально-педагогічними задачами, проблемними ситуаціями, проектними завданнями;

– вмотивованості мовленнєвої діяльності, що стимулює у майбутніх учителів французької мови інтерес до навчальної та майбутньої професійної діяльності на початковому ступені навчання;

– комунікативності мовленнєвої діяльності, що сприяє максимальному наближенню умов навчально-педагогічної діяльності майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання до реальних умов особистісного й професійного спілкування;

– ситуативної обумовленості мовленнєвої діяльності майбутніх учителів французької мови, що забезпечує засвоєння на початковому ступені навчання мовного і мовленнєвого матеріалу в умовах, наближених до умов реальної особистісної та професійної комунікації, на відміну від безконтекстного тренування особливостей вживання фонетичних явищ, лексичних одиниць, граматичних структур тощо;

– взаємопов'язаного комунікативного і соціокультурного розвитку особистості на початковому ступені навчання на основі принципів автентичності та контрастивності (порівняні культурних, історичних, економічних, політичних, соціальних та інших явищ франкомовних країн та України), що передбачає усвідомлення майбутніми вчителями французької мови полікультурності як соціального явища, особистісного новоутворення та загальнодидактичного принципу навчання.

Ми передбачаємо, що окреслені вимоги до системи вправ для формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання, яка виступає у даному контексті, за визначенням Н.Ф. Бориско [2], загальною системою вправ або, за визначенням Т.І. Манякіної [7], макросистемою вправ, є дійсними і для систем вправ для формування професійно орієнтованої компетентності в аудіюванні, в монологічному і діалогічному мовленні, що можуть бути класифікованими як окремі системи вправ [2] або мікросистеми вправ [7].

Ранжування критеріїв класифікації вправ залишається одним із широко дискусійних питань у сучасній методиці навчання іноземних мов. Існує безліч класифікацій вправ для формування іншомовної комунікативної компетентності загалом, формування компетентностей в певному аспекті мови, виді мовленнєвої діяльності. Залежно від того, що лежить в основі – дихотомія "мова – мовлення", етапи формування навичок і вмінь, ступінь

наближення вправ до умов реальної комунікації та інше, – наявні класифікації вправ мають різну структуру [7].

Зважаючи на те, що формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання передбачає розвиток у них системи дотичних знань, навичок, умінь як складових компонентів окресленої компетентності, слідом за Н.В. Майер [6], за цільовим призначенням ми розрізняємо вправи для формування мовних знань, для формування мовленнєвих навичок, для формування вмій.

З огляду на сучасні умови глобальної інформатизації освітнього середовища, де неможливо уявити викладання іноземної мови без телекомунікаційних засобів навчання (електронних, цифрових, технічних, мультимедійних), а також вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики напряму підготовки 6.020303 Філологія (Мова і література (французька)) щодо володіння майбутніми вчителями сучасними інформаційними технологіями та технічними засобами для пошуку інформації, обробки даних і презентації навчального матеріалу, що забезпечує технічну, технологічну й організаційну функції їхньої професійної діяльності, постає нагальність запровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процес формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання. Таким чином, слідом за Н.В. Майер [6], згідно критерію використання ІКТ у навчальному процесі ми розрізняємо вправи з використанням ІКТ та без використання ІКТ.

Зауважимо, однією з передумов використання ІКТ у професійній підготовці майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання є ефективне використання якісних електронних засобів навчання з метою задовольнити не лише освітні, але приватні, професійні потреби та інтереси особистості [4], що дозволяє модифікувати "стихийний" процес використання ІКТ у теорії та практиці навчання іноземних мов в "наукову систему" під керівництвом викладача [3].

Основними перевагами використання ІКТ у процесі формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання є такі: швидкий доступ до автентичних навчальних і довідкових ресурсів незалежно від часу та місця; постійний зворотній зв'язок з викладачем та іншими членами освітнього середовища; врахування індивідуальних здібностей майбутніх учителів французької мови; розвиток у них позитивної мотивації до учіння за рахунок використання знайомих технічних засобів і віртуального середовища; організація автономного навчання, а також створення персоналізованого професійно орієнтованого навчального середовища студентів; розвиток у них навичок, здібностей до безперервної освіти впродовж життя, що визнано однією з ключових компетентностей особистісного розвитку, соціалізації та професійної діяльності кожної людини [5; 8; 15] (детальніше особливості використання ІКТ у формуванні усномовленневої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання відображено у нашій статті "Функції електронних освітніх ресурсів у процесі професійно орієнтованого навчання майбутніх учителів французької мови усного мовлення" [14]).

За наявністю ігрового компоненту, ми розрізняємо вправи без ігрового компоненту, рольові ігри та ділові ігри. Слідом за Е.Г. Азімовим, А.М. Щукіним [1], під рольовими іграми ми розуміємо таку форму організації навчального процесу, яка передбачає спілкування майбутніх вчителів французької мови за заданою темою відповідно до заздалегідь розподілених ролей. Ділові ігри передбачають реалізацію майбутніми вчителями французької мови спілкування відповідно до розподілених ролей в ситуаціях, максимально наближених до умов їхньої професійної діяльності.

З огляду на те, що ми передбачаємо створення системи вправ для формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання на засадах вмотивованості, ситуативної обумовленості та комунікативності, про що йшлося раніше, ми віддаємо

перевагу максимальному заміщенню вправ без ігрового компоненту та рольових ігор діловими іграми, що сприяє максимальному наближенню умов навчально-педагогічної діяльності майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання до реальних умов професійного спілкування.

За наявності опор та їх походженням ми розрізняємо вправи без опор, вправи зі спеціально створеними опорами та вправи з природними опорами. З огляду на психофізіологічні особливості формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання, ми підтримуємо думку О.Б. Гарнопольського, А.Н. Щукіна щодо доцільності інтенсивного використання опор, зокрема спеціально створених, на етапі становлення механізмів французького мовлення з подальшим зменшенням їхньої кількості, а також доречності застосування лише природних опор (мапа світу, схема маршруту, план будівлі, посвідчення особи, авіаквиток тощо) по мірі розвитку у студентів механізмів аудіювання, говоріння та дотичних когнітивних властивостей, оскільки використання природних опор наближує навчальний процес до реальних умов їхньої майбутньої професійної діяльності.

З огляду на те, що формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності у майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання передбачає поєднання індивідуальних і колективних форм навчально-педагогічної діяльності вважаємо доцільним запровадження у навчальний процес вправ, які за режимом (способом) виконання характеризуються як індивідуальні, парні, групові, що у своїй сукупності мають позитивний освітній, виховний, розвивальний та професійно орієнтувальний вплив на розвиток особистості студентів.

Відповідно до місця виконання вправ ми розрізняємо аудиторні та позааудиторні вправи для формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання.

Класифікація вправ для формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання відображена у таблиці 1.

Таблиця 1.

Класифікація вправ для формування професійно орієнтованої усномовленнєвої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання

Критерії	Типи вправ
Цільове призначення	Для формування мовних знань Для формування мовленнєвих навичок Для формування умінь
Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)	З використанням ІКТ Без використання ІКТ
Наявність ігрового компоненту	Без ігрового компоненту Рольова гра Ділова гра
Наявність опор	Без опор Спеціально створені опори Природні опори
Режим (спосіб) виконання	Індивідуальні Парні Групові
Місце виконання	Аудиторні Позааудиторні

Описані вимоги та запропонована класифікація вправ дає можливість упорядкувати систему вправ для формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності в майбутніх учителів французької мови на початковому ступені навчання загалом, в аудіюванні, монологічному і діалогічному мовленні зокрема, що і є перспективою подальших наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М. : Изд-во ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Бориско Н. Ф. Психолінгвістичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності і система вправ / Н. Ф. Бориско, Н. К. Скляренко // Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.] ; під ред. С. Ю. Ніколаєвою. – К. : Ленвіт, 2013. – С. 175–191.
3. Гарцов А. Д. Электронная лингводидактика в системе инновационного языкового образования : автореф. дис. ... док. пед. наук : спец. 13.00.02 / А. Д. Гарцов – М., 2009. – 44 с.
4. Евстигнеев М. Н. Внедрение новых учебных Интернет-материалов в обучение иностранному языку (на материале английского языка и страноведения США) / М. Н. Евстигнеев, П. В. Сысоев // Интернет-журнал "Эйдос". – 2008. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2008/0201-8.htm>.
5. Ливская Е. В. М-learning в современном образовательном процессе: за и против / Е. В. Ливская. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ovv.esrae.ru/pdf/2012/12/950.pdf>
6. Майер Н. В. Типологія навчально-методичних задач для формування методичної компетентності майбутніх викладачів французької мови / Н. В. Майер // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ : Серія "Філологія. Педагогіка. Психологія". – 2014. – Вип. 29. – С. 210–216.
7. Манякина Т. И. О типологии и системе упражнений по иностранному языку / Т. И. Манякина. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/2_SND_2007/Philologia/19238.doc.htm
8. http://www.rusnauka.com/2_SND_2007/Philologia/19238.doc.htm
9. Титова С. В. Мобильное обучение сегодня: стратегии и перспективы / С. В. Титова // Вестник Московского университета. Серия XIX. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова. – 2012. – № 1. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://titova.ffl.msu.ru/mobile-learning-articles.html>
10. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе : учеб. пособие для студентов пед. институтов. – 2-е изд., дораб. – М. : Просвещение, 1986. – 223 с.
11. Яковенко-Глушенкова Є. В. Особливості процесу формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності у майбутніх учителів іноземної мови на початковому ступені навчання / Є. В. Яковенко-Глушенкова // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" : зб. наук. праць Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя / За заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – № 1. – С. 215–220.
12. Яковенко-Глушенкова Є. В. Підходи до формування професійно орієнтованої усномовленневої комунікативної компетентності у майбутніх учителів іноземної мови / Є. В. Яковенко-Глушенкова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : [зб. наук. статей] / М-во освіти і науки України, Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків : Вид-во Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2014. – Вип. 24. – С. 141 – 150.
13. Яковенко-Глушенкова Є. В. Сутність усномовленневої комунікативної компетентності у контексті підготовки майбутніх учителів іноземної мови / Є. В. Яковенко-Глушенкова // Проблеми освіти : наук. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2014. – Вип. 78. – Ч. 2. – С. 274–278.
14. Яковенко-Глушенкова Є. В. Франкомовне діалогічне мовлення як об'єкт аналізу / Є. В. Яковенко-Глушенкова // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ : Серія "Філологія. Педагогіка. Психологія". – 2014. – Вип. 28. – С. 163–170.
15. Яковенко-Глушенкова Є. В. Функції електронних освітніх ресурсів у процесі професійно орієнтованого навчання майбутніх учителів французької мови усного мовлення /

- С. В. Яковенко-Глушенкова // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. праць / За заг. ред. проф. О. В. Співаковського. – Херсон : ХДУ. – 2014. – Вип. 20. – С. 84–91.
16. The Key Competences for Lifelong Learning – A European Framework. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/l1-learning/keycomp_en.pdf

Яковенко-Глушенкова Е.В.

*СИСТЕМА УПРАЖНЕНИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО
ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В УСТНОЙ РЕЧИ У
БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА: ТРЕБОВАНИЯ И КЛАССИФИКАЦИЯ*

В статье на основе анализа, систематизации и обобщения научных источников описаны требования к системе упражнений для формирования профессионально ориентированной коммуникативной компетентности в устной речи у будущих учителей французского языка на начальной ступени обучения (I-II курсы), обоснованы критерии классификации и типы упражнений.

Ключевые слова: система упражнений, профессионально ориентированная коммуникативная компетентность в устной речи, будущие учителя, французский язык, начальная ступень обучения.

Yakovenko. Y.V.

*SYSTEM OF EXERCISES FOR TRAINING FUTURE FRENCH LANGUAGE TEACHERS'
PROFESSIONAL ORAL SPEECH COMMUNICATIVE COMPETENCE: REQUIREMENTS AND
CLASSIFICATION*

The article deals with characteristic of requirements to the system of exercises for training future French language teachers' professional oral speech communicative competence at the beginning stage of studying (I-II years). Classification of such exercises is also detailed.

Key words: system of exercises, professional oral speech communicative competence, future teachers, French language, the beginning stage of studying.